

۴۰ بازار غیررسمی تهران

نگاهی به روزبازارها و شب‌بازارهای تهران که هرروز در نقاط مختلف شهر برپا می‌شوند

۱۸

روشنایی‌های شهر

هنرمندان در گفت‌وگو با مدیران شهری و انتظامی چه مطالباتی را مطرح کردند؟

۲۰

هلمشهری

عکس همشهری حسین پیلانلو

این شهر بسامان شد تا باد چنبن بادا

شهرداری تهران در یک طرح ضربتی، با استقرار و پیختن نقاط مختلف پایتخت را ساماندهی کرد

مزارش روزنامهنگار محمد سرایی

چهارراه ولیعصر (عج) درست در مرکز تهران قرار دارد. ۲خط اتوبوس تندرو و ۲خط مترو در این نقطه، مسافران را سوار پیاده می‌کنند. تقاطع ۲ خیابان اصلی پایتخت، جمعیت زیادی را روانه پیاده‌روها می‌کند؛ به همین دلیل است که دستفروشی در این نقطه از شهر سسود زیادی دارد. از طرف دیگر اگر یک دستفروش مدت زیادی در نقطه‌ای بماند به تدریج آن را تبدیل به سایه‌بان، دکه، غرفه و بعد مغازه می‌کند و سپس تکه‌ای از خیابان را با رد و بدل کردن اسناد به دیگران می‌فروشد.

یک دهه دستفروشی

سابقه بسطاط پهن کردن در این چهارراه به سال‌ها قبل برمی‌گردد، شهرداری دانما در حال جمع‌آوری دستفروشان بوده و آنها هم دانما در حال بازگشت به‌جای سابق بوده‌اند، اما طرح‌های متعدد رفع سد معبر باعث شده است که کسی نتواند در این نقطه جای ثابتی برای خودش بسازد. در برخی از ایام سال مانند

روزهای آخر اسفند هم دستفروشان برای مدت کوتاهی مجاز به فروش اجناس خود در بازار پررونق نوروزی می‌شوند، اما تلاش شهرداری برای پاکسازی خیابان همچنان ادامه داشته‌است. از حدود یک دهه قبل دستفروشی در چهارراه ولیعصر(عج) و محوطه تئاتر شهر بیشتر شد. شهرداری تهران در مقاطعی به دستفروشان سختگیری کمتری می‌کرد، اما همین رویکرد به سرعت، پیاده‌روها را تبدیل به بازار کرد و راه عبور و مرور را بست. سال ۹۴ شهردار وقت تهران، محمدباقر قالیباف از باندهایی سخن گفت که موزائیک‌های کف پیاده‌رو را به دستفروشان اجاره می‌دهند و بابت آن باج می‌گیرند. هر از گاهی شهرداری تلاش می‌کرد مسیر پیاده‌رو را باز کند، اما تعداد دستفروشان آن قدر زیاد بود که گاهی مسیر طولانی از شمال میدان ولیعصر(عج) تا چهارراه و بعد از آن تا خیابان جمهوری و همینطور از چهارراه به سمت غرب و شرق همچنان ادامه داشت. موضوع، زمانی جدی‌تر شد که بین دستفروشان محوطه تئاتر شهر چند درگیری پیشی آمد و کار به سلاح سرد و حتی تیراندازی کشید. در سال‌های ۹۸ و ۹۹ پلیس چندبار با ارادل و اوباش این محدوده برخورد کرد.

انبار، نزدیک است

دستفروشانی که به صورت ثابت و از صبح تا شب در این چهارراه بسطاط داشتند، اجناس خود را در همان نزدیکی نگهداری می‌کردند. آنها اواخر شب همه اجناس را روی گاری‌های باربری سوار می‌کردند و به انبارهایی در نزدیکی چهارراه می‌بردند. پارکینگ ساختمان‌ها، زمین‌های خالی و هر جایی که ممکن باشد، تبدیل به محل نگهداری از انبوه گاری‌هایی می‌شود که اجناس یک بسطاط را با گونی و طنباب روی آن بسته‌بندی کرده بودند. با این حال مشکل اصلی، محل نگهداری گاری‌ها نبود بلکه باجگیرهای بودند که از دستفروشان پول می‌گرفتند تا به آنها اجازه کسب‌و کار بدهند. مدتی پیش چند خیرنگار به‌عنوان دستفروش وارد این محدوده شدند تا از زیر و بم شغل دستفروشان باخبر شوند. در فیلمی که این خیرنگاران گرفته بودند مشخص شد که اشخاصی به‌عنوان «سر اکیب» دانما از دستفروشان باج می‌گیرند و بدون پرداخت این مبالغ، کار کردن در چهارراه غیرممکن است. باجگیرها که به‌گفته خود سابقه‌دار بودند، قبلاً به ساختمان یکی از نواحی شهرداری منطقه ۱۱ حمله کرده بودند و پرونده‌های قضایی داشتند. در برخی از عوامل

رفع سد معبر هم با این اشخاص ارتباط داشتند که بنا به اعلام شهرداری، پس از انتشار فیلم با آنها برخورد شد.

پاکسازی پیاده‌روها

در تاریخ ۱۹ تیر امسال، از ابتدای صبح، مأموران شهرداری با همکاری نیروی انتظامی مانع بسطاط‌گستری در ضلع جنوب شرقی چهارراه شدند. تعداد زیاد مأموران و هماهنگی آنها باعث شدند که دستفروشان نتوانند کار خود را شروع کنند. مهم‌تر از آن اینکه یکی از محل‌های نگهداری گاری‌ها هم مشخص شد. متولی مجتمع حضرت ولیعصر(عج) که درست در همین نقطه قرار دارد یکی از راهروهای مسقف کنار مجموعه را به دستفروشان اجاره داده بود. شهرداری نیز با قرار دادن نیوجرسی در مقابل در راهرو، این مسیر را بست. در این روز به جز هیاهوی شخص متولی و خانواده‌اش، برخوردی میان دستفروشان و مأموران رخ نداد و اگرچه اسامع استفاده از اقدام قانونی زیاد بود، اما مشکلی رخ نداد. مدیران شهری بارها تأکید کرده بودند که گروهی از دستفروشان نیازمند هستند و از این راه هزینه زندگی خود را تأمین می‌کنند. این تعداد از دستفروشان شناسایی و ثبت‌نام شدند تا در

فضای بزرگ تئاتر شهر

ایسن روزها محوطه مقابل تئاتر شهر به‌نظر وسیع‌تر از قبل می‌آید، چون پس از پاکسازی، تا چند روز تعداد زیادی از مأموران نیروی انتظامی و شهریان در تمام پیاده‌روها حضور داشتند تا مانع شروع بسطاط‌گستری شوند. دستفروشان بدون بسطاط هم دسته‌دسته بودند تا موقعیت را بررسی کنند و اگر فرصتی پیدا کردند، دوباره کار خود را شروع کنند. حالا تعداد هر دو گروه کم شده‌است. از دکه سبک‌فروشی‌ای که همیشه کنار ورودی مترو بود و دیزل‌سراو جگر و کبابی‌ای که غرفه‌موقتی را تبدیل به مغازه ثابت کرده بودند، خبری نیست. از قابلمه و کیسول گاز آن دستفروشی که ظهرها برنج و خورش گرم در کنار حوض می‌فروخت هم خبری نیست. همینطور بسطاط قوری، لیوان، تن شرت، حوله، کلاه، کفش کتانی، عود، مجسمه، ساعت دیواری، عروسک پارچهای، اسباب‌بازی پلاستیکی و… هم دیگر جمع شده و آفتاب تمام محوطه را روشن کرده‌است.

نقل‌قول

علیرضا زاکانی
شهردار تهران:

درباره ساماندهی دستفروشان مسأقتل هستیم که برای آنها منعی نداشته باشیم، اما آنها هم نباید حق داشته باشند که مردم را اذیت کنند و معابر را ببندند؛ بر همین اساس تلاش کردیم تا جایی را برای آنها در نظر بگیریم. فرآن از آن اگر دستفروشی بخواهد مزاحمتی برای مردم ایجاد کند منع دارد و در این موضوع مواجهه منطقی‌ای را در دستورکار ساماندهی و خدمت‌دهی از طریق پارک‌ها و میادین و طراحی بازارچه‌ها است. به همین دلیل اکنون یک نرم‌افزاری طراحی‌شده‌ودر حال تکمیل شدن است که بتوانیم تمام دستفروشان را ساماندهی کنیم و بدانیم که چه کسی چه چیزی می‌فروشدوهمچنین حیطه و حدود آنها نیز مشخص می‌شود. امیدواریم در نیمه اول امسال شاهد رونمایی از این نرم‌افزار باشیم.

(۱۴۰۲/۰۲/۱۱)

■ ■ ■

مهدی چمران
رئیس شورای شهر تهران:

هر جقدر فضا و معبر به دستفروشان بدهیم باز هم عده‌ای می‌آیند و فضا می‌خواهند. در گذشته برای ایام عید می‌آمدند و حالا در تمام روزهای سال می‌آیند. عده‌ای اوایل انقلاب از روی احساسات فضای را کنار پارک لاله تحویل دادند که حالا آنها پس از سال‌ها آنجا مانده‌اند. تمام تهران را هم فضا بدهیم باز هم جا کم داریم و متأسفانه از شهرهاو کشورهای همسایه نیز می‌آیند. زباله‌گردها و دستفروشان سر چهارراه‌ها چهره شهر را خراب کرده‌اند و باید در شورا و شهرداری برای این موضوع فکر کنیم و نباید دچار احساس و احساس‌زدگی شویم. باید کار درستی که خلاف نیاشد برای افراد پیدا کرد اما مشاغل کاتب نمی‌تواند شغل باشد و باید فکری به حال آن شود.(۱۴۰۲/۰۲/۱۱)

■ ■ ■

مهدی بابایی
عضو شورای شهر تهران:

سد معبر در میدان و چهارراه ولیعصر در مرکز پایتخت و جمعیت بحرانی دارد؛ گاهی امکان تردد به صورت پیاده در ضلع شمالی میدان ولیعصر وجود ندارد و هم دستفروشان معابر حتی اگر دستفروشان به خود روزبازار مراجعه کنند، بهره‌بردار که از طرف خود شهرداری مشخص شده در محل حاضر است و می‌توانند برای حضور در بازارها ثبت‌نام کنند.

■ ■ ■

مهدی پیرهادی
عضو شورای شهر تهران:

پرداختن به پدیده دستفروشی و رفع مضلات آن وساماندهی دستفروشان تهران وار تقاضای توانمندی آنها باید سا درایت و هماهنگی همه دستگاه‌های اجرایی و نهادهای مرتبط صورت پذیرد. بخشی از فعالیت دستفروشی ریشه در مسائل فرهنگی و اجتماعی دارد که ساماندهی آن، نیازمند فرهنگسازی است و حتی استفاده از ظرفیت قانونی مشاغل خانگی برای کارآفرینان خلاق و گسترش فرهنگ حمایت و پشتیبانی اجتماعی کارآفرینی است. در حال حاضر سازمان فاوا و مرکز نوسازی و تحول اداری شهرداری، کمک و همکاری لازم را داشته و سازمان فاوا در حال پیگیری این موضوع است تا هرچه سریع‌تر به سرانجام برسد. برای روزبازارهای افزایش شهرداری به این صورت است که براساس مصوبه شورا بهای خدمات مشخص شده‌است و سال گذشته از شورای شهر درخواست داشتیم تا قیمت روزبازارها برای سال جاری افزایش پیدا نکند. در حال حاضر به ازای هر مترمربع، شهرداری، روزانه ۹ هزار تومان دریافت می‌کند که غرفه‌های این افراد ۲ در ۲ به ۳۶ هزار تومان خواهد شد. برای سال جاری هم همین نرخ تعیین شده که بهره‌برداری را مشخص می‌کنیم تا مردم به‌منظور جزی به موضوع فرهنگ‌سازی به‌منظور توانمندسازی دستفروشان ورود کند. (۱۴۰۰/۸/۱۹)

یادداشت **سعید بیگی**
مدیر عمل شرکت ساماندهی مشاغل

لزوم ورود تمام دستگاه‌های متولی

برای ساماندهی دستفروشان

موضوع دستفروشی، پدیده‌ای است که منحصر به امروز و دهه گذشته نیست؛ چندین دهه است که نه‌تنها کشور ما بلکه سایر کشورها با آن درگیر هستند. شهر تهران هم به واسطه حضور جمعیت زیاد و موضوعات دیگر، روزانه شاهد تردد زیادی بوده که در آن انجام می‌شود. با توجه به توسعه فضاهای مختلف شهر و ایجاد ایستگاه‌های مترو، نقاط پرترددی در تهران شکل گرفته و حضور شهروندان در آن بیشتر حس می‌شود.

مسئله دستفروشی جزو موضوعاتی است که متولی‌های متعددی دارد؛ به این صورت که وقتی وضعیت کشورهای مختلف را بررسی می‌کنید، شاهد هستید که شهروندان، شهرداری و دستگاه‌های مختلف پای کار آمدند تا این موضوع را ساماندهی کنند. ما نیز در تهران دغدغه‌هایی در حوزه دستفروشی داشتیم؛ بر همین اساس به این موضوع ورود کردیم. در این حوزه، چند چالش وجود دارد، مثلاً در بحث دستفروشی گروهی وجود دارند که به‌دنبال شغل و گذران زندگی هستند، اما در بخش دیگر گروه‌هایی هستند که با اتباع بیگانه بوده، یا مغازه دارند، بنابراین باید این گروه‌ها از هم تمیز داده شوند، اما در کف خیابان تشخیص دادن این افراد هم سخت‌است و هم هنگام انجام این کار یک فضای احساسی در جامعه ایجاد می‌شود.

توصیه اول ما این است که دستفروشان برای فروش اجناس خود وارد بازارهای محلی ما نشوند. شهرداری تهران روزبازار، شب‌بازار، همه‌روزبازار، بازارهای موقت و بازارهای ثابتی را ایجاد کرده تا بسطاط‌گستران ساماندهی شوند. برای ساماندهی در حال حاضر روال به این صورت است که در هر منطقه از شهر، کلونی‌های دستفروشان شناسایی می‌شود و شهرداری منطقه با کمک شرکت شهریان و حریم‌بان، معابر را از فضای آشفته حضور دستفروشان ساماندهی می‌کند و اجازه سد معبر در معابر را نمی‌دهد. افرادی که شناسایی می‌شوند اگر مستحق حمایت باشند به حضور و فعالیت در بازارهای شهرداری، راهنمایی می‌شوند. اگر بازاری در اطراف کلونی دستفروشان وجود نداشت، زمینی را در شرکت ساماندهی شناسایی می‌کنیم و به‌صورت یک بازارچه به طور موقت و بلندمدت در اختیار دستفروشان برای کاسبی قرار می‌دهیم.

نکته قابل توجه این است که سایر دستگاه‌هایی که در این زمینه وظیفه دارند باید پای کار بیایند. در ابتدا باید تکلیف رسمی و غیررسمی بودن شغل دستفروشی مشخص شود. باید بدانیم مرادوات مالی این افراد به چه صورت انجام می‌شود؟ کالاها و اجناس این افراد برای فروش از کجا آورده می‌شوند که نیاز است واحدهای صنفی و اتاق اصناف در این موضوع ورود کنند.

در حال حاضر روزبازارهای شهرداری در تمام مناطق برگزار می‌شوند و طی سال گذشته از ۳۶بازار به حدود ۶۰بازار افزایش یافته‌اند؛ دستفروشی که می‌خواهد وارد روز بازار شود، باید به ناحیه‌های شهرداری منطقه مراجعه کند؛ آدرس روزبازار داده خواهد شد، همچنین مشخصات بازارها در سامانه شفافیت شهرداری تهران نیز وجود دارد و در نواحی مناطق در مورد این موضوع توجیه هستند. حتی اگر دستفروشان به خود روزبازار مراجعه کنند، بهره‌بردار که از طرف خود شهرداری مشخص شده در محل حاضر است و می‌توانند برای حضور در بازارها ثبت‌نام کنند.

مشکل افرادی که به‌روزبازار نمی‌روند این است که برخی از این افراد دستفروش نیستند و به‌دنبال درآمد کلان هستند. شهرداری حدود ۶ هزار دستفروش را ساماندهی کرده و در بازارهای مختلف ما مشغول به فعالیت هستند.

برای راه‌اندازی سامانه جدید در این حوزه نیازمندی‌های خود را به سازمان فناوری و اطلاعات شهرداری تهران اعلام کردیم. دستفروشان باید بتوانند به‌صورت اینترنتی برای حضور در بازارها ثبت‌نام کنند و یک سامانه جامع باید باشد تا بازارهای مختلف را معرفی کند. تمام این موارد باید از طریق یک سامانه جامع انجام شود و وظیفه شرکت ما این بوده که نیازمندی‌های خود را اعلام کنیم. در حال حاضر سازمان فاوا و مرکز نوسازی و تحول اداری شهرداری، کمک و همکاری لازم را داشته و سازمان فاوا در حال پیگیری این موضوع است تا هرچه سریع‌تر به سرانجام برسد. برای روزبازارهای افزایش شهرداری به این صورت است که براساس مصوبه شورا بهای خدمات مشخص شده‌است و سال گذشته از شورای شهر درخواست داشتیم تا قیمت روزبازارها برای سال جاری افزایش پیدا نکند. در حال حاضر به ازای هر مترمربع، شهرداری، روزانه ۹ هزار تومان دریافت می‌کند که غرفه‌های این افراد ۲ در ۲ به ۳۶ هزار تومان خواهد شد. برای سال جاری هم همین نرخ تعیین شده که بهره‌برداری را مشخص می‌کنیم تا مردم به‌منظور جزی به موضوع فرهنگ‌سازی به‌منظور توانمندسازی دستفروشان ورود کند. (۱۴۰۰/۸/۱۹)